

1. MASAL NEDİR? (MD.2.1.1.)

Masal, genellikle halkın ortak yaratıcılığıyla oluşan, ağızdan ağıza, nesilden nesile aktarılan, olağanüstü olaylar ve karakterlerle örülü anonim halk edebiyatı ürünleridir. Gerçek hayatın kurallarının askıya alındığı, hayal gücünün sınır tanımadığı bir dünyayı anlatırlar.

2. MASAL TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ (MD.2.1.2.)

Anonimdir: Çoğu masalın kimin tarafından söylendiği/ yazıldığı belli değildir.

Sözlü Gelenek Ürünüdür: Nesilden nesile sözlü olarak aktarılmış, sonradan yazıya geçirilmiştir.

Olağanüstülük Hakimdir: Kaf dağına çıkan kahramanlar, konuşan hayvanlar, sihirli aksesuarlar, devler, periler masalların vazgeçilmez unsurlarıdır.

Yer ve Zaman Belirsizdir: "Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde..." veya "Bir varmış, bir yokmuş..." gibi ifadelerle başlar.

Milli ve Dini Motiflere Yer Verilmez: Evrensel temalar işlenir.

Eğitcilik (Didaktik) Esastır: Her masalın sonunda iyiler ödüllendirilir, kötüler cezalandırılır; böylece dinleyiciye bir ahlak dersi verilir.

Kalıplaşmış İfadeler Kullanılır: "Az gittiler, uz gittiler, dere tepe düz gittiler...", "Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine..." gibi ifadeler sıkça tekrarlanır.

Kısa ve Yoğundur: Olaylar hızlı gelişir, ayrıntılara çok yer verilmez.

3. MASALIN YAPI UNSURLARI (MD.2.1.3.)

Bir masal beş bölümden oluşur:

1. Döşeme (Serim): Masalın giriş bölümüdür. "Bir varmış, bir yokmuş..." diye başlar. Olağanüstü varlıklar tanıtılır, olayın geçeceği yer ve zaman belirsiz bir şekilde verilir.

2. Serim: Asıl olayın ve kişilerin tanıtıldığı, olayın gelişmeye başladığı bölümdür. Kahramanın macerası burada başlar.

3. Düğüm: Masalın en heyecanlı bölümüdür. Olaylar karmaşıklaşır, çatışmalar şiddetlenir, merak ögesi doruk noktasına ulaşır.

4. Çözüm: Düğümün çözüldüğü, olayların sonuca ulaştığı bölümdür. İyiler kazanır, kötüler kaybeder.

5. Dilek (Dua): Masalın bitiş bölümüdür. "Onlar ermiş muradına..." gibi kalıplaşmış bir tekerlemeyle sona erer.

Diğer Yapı Unsurları:

Olay: Masalda anlatılan birbiriyle bağlantılı olağanüstü olaylar dizisidir.

Tema: Masalın ana konusudur. İyilik, kötülük, dürüstlük, kıskançlık, adalet, cesaret gibi evrensel temalar işlenir.

Çatışma: Masalın itici gücüdür. İyi-kötü, zengin-fakir, güçlü-zayıf, kıskançlık-sevgi gibi karşıtlıklar üzerine kuruludur.

Yer: Masallarda mekan genellikle belirsizdir (Kaf Dağı, periler padişahı, uzak bir memleket).

Zaman: Belirsiz bir geçmiş zamandır. "Evvel zaman içinde..."

Anlatıcı: Masalı anlatan kişidir. Olayların hepsini bilen (ilahi bakış açılı) bir anlatıcıdır.

Kişi ve Varlık Kadrosu:

Kahraman: İyi, dürüst, cesur, maceraya atılan ana karakter.

Kötü Karakter: Dev, cadı, üvey anne, kıskanç kardeşler gibi kahramanın karşısındaki güç.

Olağanüstü Yardımcılar: Peri, cin, sihirli hayvanlar (uçan at, konuşan kuş) gibi kahramana yardım eden varlıklar.

Verdiği Ödüller: Kırk haramilerin hazinesi, padişahın kızıyla evlenmek gibi kahramanın ulaşmak istediği hedefler.

4. MASALIN VERMEK İSTEDİĞİ MESAJ (MD.2.1.4.)

Masalların temel mesajı "İyilik her zaman kazanır, kötülük her zaman kaybeder" şeklinde özetlenebilir.

Sabır, dürüstlük, çalışkanlık, yardımseverlik gibi erdemler övülür; kıskançlık, tembellik, bencillik gibi kötü davranışlar yerilir.

5. MASALDAKİ DEĞERLERİN GÜNÜMÜZ DEĞERLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI (MD.2.1.5. & MD.2.1.10.)

Ortak Değerler: Adalet, iyilik, doğruluk, cesaret, aile bağları gibi değerler hem masalarda hem de günümüzde geçerliliğini korumaktadır.

Değişen/Evrilen Değerler:

Kadın Roller: Klasik masalarda genellikle prensesi kurtaran prens figürü hakimken, günümüzde kadın karakterler daha güçlü, bağımsız ve kendi kaderini tayin eden bireyler olarak tasvir ediliyor.

Şiddet: Bazı masalarda kötü karakterlere verilen cezalar (fırında yakılmak, zehirlenmek) günümüz çocuk edebiyatı ve değer anlayışına uygun değildir.

Fiziksel Güzellik: "En güzel" olma vurgusu, günümüzde "iç güzellik" ve "bireysel farklılıklara saygı" kavramlarıyla yer değiştirmektedir.

6. MASALDAKİ GERÇEKÜSTÜ ÖGELER (MD.2.1.6.)

- Konuşan hayvanlar ve bitkiler
- Sihirli nesneler (sihirli ayna, halı, yüzük, lamba)
- Olağanüstü varlıklar (dev, peri, cin, cadı, ejderha)
- Büyü ve sihir
- Uçan, görünmez olan kahramanlar
- Kaf Dağı, Yedi Derya Adası gibi hayali mekanlar

7. BÖLGESEL MASALLAR VE ANLATIM (MD.2.1.7. & MD.2.1.8.)

Yaşadığınız bölgeye özgü masaları (örneğin Karadeniz bölgesinden "Laz Civa" masaları, Ege'den "Nasreddin Hoca" fıkraları, Doğu Anadolu'dan "Keloğlan" masaları) araştırıp okumalısınız.

Bu masaları anlatırken:

Beden Dilini Doğru Kullanın: Karakterleri canlandırırken jest ve mimiklerinizi kullanın. Korkuyu, sevinci, şaşkınlığı yüz ifadelerinizle destekleyin.

Gereksiz Ses ve Kelimelerden Kaçının: "İıı, şey, yani" gibi ifadeler kullanmamaya özen gösterin. Akıcı bir dil kullanın.

Vurgu ve Tonlamaya Dikkat Edin: Duygulara göre sesinizi alçaltıp yükseltin. Önemli yerlerde duraklayın. Farklı karakterleri farklı ses tonlarıyla canlandırmaya çalışın.

8. MASALI DRAMATİZE ETME (MD.2.1.9.)

Okuduğunuz bir masalı bireysel veya grup olarak kısa bir oyun şeklinde canlandırın.

Rol Dağılımı: Karakterleri (Keloğlan, padişah, dev, peri...) paylaşın.

Doğaçlama: Metne bağlı kalarak küçük doğaçlamalar yapabilirsiniz.

Basit Kostüm ve Aksesuarlar: Canlandırmayı zenginleştirmek için basit malzemeler kullanın (taç, pelerin, asa gibi).

9. MASALLARI KARŞILAŞTIRMA (MD.2.1.11.)

İki farklı masalı (örneğin "Keloğlan" ile "Alaaddin'in Sihirli Lambası"nı) şu başlıklarda karşılaştırın:

Konu: Benzer mi, farklı mı?

Olay Örgüsü: Maceralar nasıl başlıyor, gelişiyor ve sonuçlanıyor?

Kahramanlar: Kahramanların ortak ve farklı özellikleri neler?

Vermek İsteddiği Mesaj: Her iki masal da aynı ahlaki dersi mi veriyor?

10. MASAL YAZMA (MD.2.1.12.)

Kendi masalınızı yazarken aşağıdaki adımları izleyin:

1. Konu ve Ana Fikri Belirleyin: Masalın ne hakkında olacağını ve hangi mesajı vereceğini (örneğin, "paylaşmanın önemi") önceden planlayın.

2. Kahramanları Oluşturun: İyi, kötü ve yardımcı karakterlerin özelliklerini ve rollerini belirleyin.

3. Tekerleme Kullanın: Masalın başında veya sonunda mutlaka bir tekerleme yazın.

4. Bölümlere Uygun Yazın: Masalınızın Döşeme, Serim, Düğüm, Çözüm ve Dilek bölümlerini içerdiklerinden emin olun.

Örnek Masal Taslağı:

Döşeme: "Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, hayvanların konuştuğu bir ormanda..."

Serim: "Tembel bir sincap, kış için hiç fındık toplamamıştı."

Düğüm: "Açlıktan kıvranırken, çalışkan karıncalardan yiyecek istedi ama onlar da 'Çalışmayan yesin mi?' diyerek onu geri çevirdi."

Çözüm: "Yaşlı bilge bir baykuşun tavsiyesiyle sonbaharı beklemesi gerektiğini öğrendi ve o yıl çok çalışıp bol bol fındık topladı."

Dilek: "Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kervetine."

Ana Fikir: "Çalışmak, başarının ve mutluluğun temelidir."

11. MASALI GÖRSELLEŞTİRME VE PAYLAŞMA (MD.2.1.13. & MD.2.1.14.)

Yazdığınız masalı bir resim, çizgi roman veya kolaj çalışmasıyla görselleştirin. Son olarak, yazdığınız masalı ve hazırladığınız görseli sınıfta arkadaşlarınıza sunun. Anlatım kurallarına (vurgu, tonlama, beden dili) dikkat ederek paylaşım yapın.

SONUÇ

Masallar, sadece eğlenceli hikayeler değil, aynı zamanda toplumun değer yargılarını, hayal gücünü ve kültürünü yansıtan önemli edebi miraslardır. Onları okumak, anlatmak, yazmak ve analiz etmek, hem kültürel bağlarımızı güçlendirir hem de yaratıcı düşünme becerilerimizi geliştirir.